

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 26 Februarie 1910.****Numărul 9.**

SEMNE RELE.

(Ag.) Tribunalul din Segedin a dat zilele acestea, o strașnică palmă moralului public. Jurații de acolo au achitat pe Haverda Mariska, care prin doi complici ai ei a ucis pe mamă-sa, ca s'o moștenească. Procesul se începuse la alt tribunal, în nordul Ungariei, dar a fost trecut la Segedin, pentru că se ridicaseră bănueli destul de grave împotriva judecătorilor de pe lângă întâiul tribunal. Apărători în această odioasă afacere au fost vestitul erou al parlamentului maghiar Lengyel Zoltán, și un Brody Ernő. Unul dintre complici, Jánossy a mărturisit crima. Zăcea în închisoare, gândindu-se la câțiva ani de temniță. Când i-s'a vestit că-i achitat n'a voit să creadă, n'a voit să părăsească întunecul dintre zidurile umede. Simțea el, că acolo i-se cade, nu în lumina curată a soarelui. Dar oamenii în ziua de azi sunt neîndurați: servitorii închisorii l'au dat afară cu forța.

Toată lumea cunoaște asprimea pedepselor ce le dictează judecătorii și tribunalele noastre când au de-a face cu mici delictе și oameni de puțină însemnătate. Pentru un pui de găină furat, un țigan de pildă, stă trei luni în închisoare. Când în vre-un ziar de-al nostru se strecoară cea mai mică constatare a adevăratelor stări deplorabile din țara noastră, îndată ploauă amenzile de sute sau mii de cor., și lunile sau anii de închisoare.

Dar se întâmplă ca o persoană sus pusă să defraudeze de pildă o sumă mai măricică? Numai decât se astringă toți medicii legiști din capitală și-l declară anormal pe norocosul defraudator, deci neresponsabil de fapta sa.

Știința a făcut într'adevăr pași mari în veacul din urmă. S'au cercetat mai amănunțit cazurile de

crimă și s'a putut constata diferite stări sufletești bolnăvicioase, la indivizii învinovați, cari boale au trebuit să contribuie la ușurarea pedepsii.

Dar mai ales decât vestitul Cesare Lombroso, medicul de origine judaică, și-a trimbițat teoria lui, că orice om, în momentele comiterii crimei e nebun, — ușurința cu care se judecă criminalii a ajuns să fie neînchipuită, așa că nu se poate admite din nici un punct de vedere.

În lumea de astăzi, când întâlnim tot mai puține conștiințe, tot mai puțini oameni, cari ei înșiși să-și fie judecători drepti a faptelor lor, e o cerință de căpetenie ca justiția să fie adevărata zeiță, care să impartă dreptatea, care să restabilească cumpăna dreaptă a conștiințelor bolnăve. Sentimentele normale, activitatea normală a oamenilor pleacă din o conștiință sănătoasă, dintr'un caracter integru. Până când avem astfel de oameni, ordinea socială nu trebuie susținută de nime, ea se va susține de sineși. Indată ce însă avem și altfel de suflete, ordinea socială nu-i mai mult sigură, dezvoltarea normală a societății e periclitată, și atunci justiția trebuie să-și îndeplinească misiunea-i sfântă, în interesul societății întregi, care e primejduită.

Cine nu se îngrozește de urmările unei achitări, ba aceea din Segedin? Câte conștiințe stricate nu vor mai fi în țară ca aceea a Mariscăi Haverda, și a soților săi? Și cine nu prevede influința primejdioasă ce se poate strecură în sufletele stricate, văzând o achitare atât de ușoară?

Ei bine, și în procesul acesta s'a recurs la teoriile științifice de azi, că voința liberă a celor trei acuzați, prin diferite împrejurări, a fost atât de slăbită, încât fapta nu se mai poate considera de a lor. Ceea ce ei au meditat, au plănu-

ani de zile, poate, ni-se declară deodată spre batjocura ori cărui simțământ de adevăr și dreptate, că au făcut fără voie. Când Jánossy a pândit la vie pe bătrâna mamă a cucoanei Haverda, și și-a descărcat revolverul, a fost fără voia lui! Se vede a fi crezut că-i o tufă îmbrăcată în straie femeiești!

Admitem, că sunt unele cazuri, când crima se comite instinctiv și nu voluntar. Când celor mai fundamentale cerințe animalice ale omului se pun piedeci, cari nu se pot înlătura altcum, decât prin junghiuri și glonț, animalul din om lucră așa cum ar face ori care fiară. Unul care moare de foame dă în cap celui ce stă cu bucașica de pâine în mână și nu vrea să i-o deie. Instinctul de conservare a speciei, când e strimtorat, de asemenea comite crime.

Dar, mă rog, motive de acestea au îndemnat pe cei trei să plănuiască și să comită crima?

Nu, pentru că instincte de acestea nici nu cunosc premeditarea. Ele se deslănțuie ca o grozavă vijelie nenorocită. Unde este plan, unde este premeditare, acolo este liberă voință, și deci culpabilitatea faptei.

Pe cei trei nici din alte motive nu-i putem crede mânați de instincte oarbe.

Cucoana Haverda, după ce se despărțise de bărbatul ei, a trăit ca o femeie de lume, care dacă a putut face așa impresie asupra unor membrii a întâiului tribunal, încât procesul a trebuit strămutat, ne putem închipui, că nici mai înainte nu va fi fost muritoare de foame. Cei alalți doi puteau asemenea să trăiască și fără Haverda M. și fără averea mării, cum au trăit și înainte.

Ceea ce au sfătuit ei și au și implinit nu e decât un semn de mare decadentă a simțului moral,

o monstruoasă călcare în picioare a celor mai elementare datorințe omenesti. Când achiți pe oameni, cari au dat dovadă de atâta imoralitate, când îi lași fără cea mai mică dojană și pedeapsă, înseamnă, că aprobi însuși desvoltarea mai departe a acelei imoralități. Căci chiar dacă într'un caz concret ar ieși la iveală din cercetările făcute, că cel ce comite crima are numai o ruină de suflet, că împrejurările, creșterea etc. l'au adus la crimă, pentru triumful dreptății, a moralului, a ordinii în societate, trebuie să-i croiești pedeapsa. Și pedeapsa trebuie croită și pentru binele, pentru regenerarea inculpatului însuș. Să i-se deie ocazie sufletului stricat să se vindece. Dar dacă nu i-se atrage atențiunea asupra ruinii ce o poartă în el, nu se va vindeca niciodată.

Iată cazul cucoanei Haverda. După achitare se îmbracă frumos, luxos, ca o princesă, și iasă rătătoare și seducătoare în lume, ca și când nimic nu ar fi făcut.

Achitarea dela Seghedin e nou-tate în Ungaria, e o importanță străină ai crede. Dar nu, ceea ce-i mai dureros, și mai revoltător e faptul, că publicul însuș, populația orașului Segedin, a manifestat simpatii mari, a făcut o adevărată demonstrație de alipire, de aprobare

și a judecării, și a purtării doamnei Haverda. A dat banchete în cnoarea (!) eliberaților, i-au aruncat flori, a fost, după ziare, un adevărat delir. Inșiși apărătorii se zice că au luat parte la sărbătorirea Marișcăi.

E semnul de ațipire a celui din urmă simț moral, ceea ce a făcut populația aceea rătăcită. Pe niște rătăciți, decăzuți, poți în cele din urmă să-i compătimentești, dar să-i slăvești ca pe niște adevărați eroi, ca pe niște martiri ai principiilor, e o apariție nespuse de primejdioasă. Ne aducem aminte, că unii din noi au stat în temniță pentru că au ieșit în întimpinarea vre-unui om din sat, a preotului bunăoară, când acela venia din închisoarea de stat, unde l-a dus vre-un articolăș de gazetă nevinovat.

Ne-ar plăcea să vedem, ce are de gând să facă justiția țării, față de cei ce-au dat banchete desfrâului și crimei. Cei doi apărători se scrie că ar fi puși în cercetare, dar am voi să vedem făcându-se pașii de lipsă împotriva mulțimii, care a consfințit prin purtarea ei desfrâul și crima.

Ceea-ce — în privința publicului ne mai poate mângăia e faptul, că numai cel din Segedin s'a însuflețit pentru Haverda, în B.-pesta a fost primită cum merită.

Am insistat asupra faptului acestuia fiind nespuse de grav și cu consecințe ce nu se pot prevedea toate, în viața socială a țării noastre. Știam, din multele procese de presă, că justiția țării noastre cam schioapătă. Dar ca paragrafiile legilor noastre să meargă așa departe, încât să permită juzilor să de-a drumul unui ucigaș care și-a mărturisit crima, n-am fi crezut. Și iarăș n-am fi crezut, că s'ar află în țară la noi, pe lângă toată influința presei și moravurilor jidovești, o societate care să slăvească vișul și crima achitată.

L-am relevat apoi ca un memento pentru aceia dintre Români cari lăcomesc după tot ce e străin, până și după moravurile străine. Pentru aceia, cari se leagă cu trup și suflet de ori-ce aberație, numai să fie modernă.

Vedeți, nu-i tot aur ce lucește!

Ca dintre noi să nu poată ieși membrii ai societății, ca cei înșirați mai sus, trebuie să ne îngrădim bine cu marile principii de morală creștinească, cari au călăuzit pe părinții noștri, să ne iubim biserica și să ne alipim de ea, deoarece singur subț paza ei se poate desvoldă o conștiință sănătoasă, un caracter integru.

FOIȚĂ.

Memoriei lui Augustin Bunea.

Sărac veniș în lume și gol și fără, alai.
Intreagu-ți avuție, ce tu n'o cunoșteai
Ți-eră smeritul nume de om, de chip de lut,
Și-un drept sădit în fiire-ți: să crești, de te-ai născut.

La leagănu-ți de fășii uitarea îți veghea:
Un om mai mult pe lume nimic nu însemnă:
A fi, ori nu, aicea nu schimb'al vieții rost,
Când mulți în cartea vieții au scris numai: au fost.

Așa văzuș lumina, dar alta-ți fă ursit:
Din umilitu-ți leagăn o stea ai răsărit;
Uitatul deodată, tu'ngând la toți erai,
Și'n inimi, ca un prietin la loți te furișai

Tu unul la mulți frate și mulți prin tine frați:
Cu tin'eram mai una, mai tari și mai bărbați
Tu foc ni-ai pus în suflet și ideal în gând:
De-ai ști, câți lucră astăzi în urma ta călcând!

Din scripte vechi și șterse, din taina altor vremi
O lume uitat-apusă la viecea o rechemi.
Și sfetnici venerabili și apostoli mari uitați
De sub măiastra-ți peană ră-ar glorificați.

Și când peste-alor chipuri vărsai duh creator,
Nu'nțelegeai, că însuși te faci nemuritor,
Că până-când cu trudă scotea-i din vechi ruini
Biserici și ierarhii la noi și la vecini.

Tu-ți ridicai mausoleu durabil, secular,
Iar ce-ți va scobi neamul: „Non omnis moriar“
Căci ai un drept la viață, și mort, ca să trăiești,
Când lupți o viață 'ntreagă și pentru alți muncești.

Nerăsplătit să lucră, ca umbra să apuni
Să treci fără vre-o urmă: e-o lege de nebuni.
O groapă, strâmtă, rece, un somn ușor dulciu,
Un pat de patru scânduri și'o stingere'n pustiu,

Ți-ar fi prea strâmbă plata, oricine să fi zis,
Când munca datorință ți-a fost, și nu un vis.
Veniși sărac în lume, și-asi noi am sărăcit,
Căci tu ne-ai fost comoara și acum ne-ai părăsit.

Dur duc'un soare apune și nu zici: „cald n'adat“
Și-o ploaie ce udă câmpul, nu zici: „n'a fost“, de-a stat,
Căci caldul și umezala dau trai la muguri noi:
Așa din amintireți ne-om întări și noi.

Lugoj, Ianuarie 1910.

Dr. Victor Birlea.

Catheiții români din Capitală*).

În anul 17 al „Luptei“ dto 10 Febr. n. a. c. s'a dat loc și răvășelilor unui student universitar, care, în legătură cu odiseele proaspete din jurul catedrei de românește, a ținut să amuzeze obștea cetitoare între altele — adevărate — și cu niște insinuări prea puțin motivate la adresa celor câțiva cateheți români din Capitală. — Prestigiul adevărului, — considerarea față de cei ce-și trag, drept jertfă, bucata dela gură spre a concurge cu gologanii lor la susținerea unui ziar cu pretenții ca „Lupta“, — mai apoi și responsabilitatea înaintea conștiinței proprii, care trebuie să fie carte pururea deschisă tuturor celor cu judecată sănătoasă: — dar mai presus decât toate acestea: seriozitatea, cu care datorim cauzei noastre românești, — și deci datorința comună de-a nu lasa pradă unor meschine informații opinia publică, atât de vițiată azi: mi-au impus și subsemnatului prilejul ingrât de-a da expresie unor modeste păreri.

*) E imposibil a nu fixa la locul acesta și următoarele curiozități:

Cu articolul de față am fost în persoană la redacția „Luptei“ (în 13 n. l. c.). — În decursul vorbăriei de vre-o 2 ore am accentuat repetit și limpede, că numai așa sunt aplicat să las articolul spre publicare, dacă se va publica întreg. — Mi-s'a promis și am crezut; — doar n'ai dreptul să te îndoești acolo, unde parola e garanța unui lucru mai mare și mai ales atunci, când ai de treabă cu factori cari se girează — ori erigează, cum vă place — drept povățuitori ai adevărului românesc. — Ba, ca nici umbră de bănuială să nu fie la mijloc, mi-s'a cerut și adresa, spre a mă putea mai apoi convinge că avea mi-s'a publicat desmintirea — după ce eră verba de retorsiunea unei calomnii. — Am așteptat să primesc nrul respectiv din „Luptă“ (care mi-s'a imbiat fără a-l cere).

Dar ce s'a întâmplat? — Nu mi-s'a trimis nimic, — iar a treia zi mă pomenesc, advertisat de alții, că din întreg articolul nu s'a publicat — în semn de reparare — decât niște cuvinte. S'a îngrijit însă redacția — ridicol de esoteric — ca în schimb cuvintele aste două-trei să fie însoțite de un comentariu nu știu de câteori mai lung, spre a da întregii „reparări“ un sub-înțeles cât se poate de prost și personal. Asta însă mai treacă!

Când am dat de sofisteria aceasta, am grăbit momentan la aceeași redacție. — Nu m'am mai simțit îndemnat să mă informez prea tare asupra procedurii puțin impunătoare de mai sus, — am cerut numai simplaminte manuscrisul. — Redactorul, care era acasă — fiind zi de sărbătoare — mi-a promis, că-mi pune articolul ori-când la dispoziție, — numai să aștept până în altă zi, când va putea merge la redacția proprie. Nici imputernicire nu mi-a putut da ca să-mi pot recăpăta articolul eventual prin alții, cari lucrau de fapt în birou... ba că una... ba că alta... ba că să fiu cu răbdare, căci mâine zi mi-se va trimite manuscrisul pe postă spontan. De atunci articolul tot vine... am fost deci silit să-l decopiez din nou și astfel — deși cu puțină întârziere — să-l public, pentru-ca să se vadă și pe această cale cât e de respectat uneori adorabilul drept de echitate!

Am profitat însă și din comedia asta! Mi-s'a dat, anume, să înțeleg, că oamenii sunt și rămân vecinic tot numai oameni: fireavi și inferiori și atunci când pretind a servi interese mai înalte, — și, că și după culisele treicore gem pe alocurea oribile păcate și interese particulare... Și încă ceva în special!

Clerul român militant și luminat să nu uite, că i-a bătut deja de mult oara a 11-a! Să nu mai fie primejdia pe umerii proprii, — și să înceteze odată pentru totdeauna, în propriul interes, de-a mai răspândi fum de tămâie pe seama acelor localități nădufoase, în cari — chiar de-ar fi nesămănat de superior — demnitățile lui curată e mai deconșiderată decât cel mai de pe urmă ucenic tipograf.

Să luăm deci aminte!

O spun prealabil, că nu grăesc în numele cateheților din titlu; nu-s imputernicit pentru așa ceva, — dau însă cuvântul din propriu îndemn, acelei juste mâhniri, pe care o simte ori-ce om în fața penibilei ușurințe, cu care se etalează ici-colea durere, și la noi — poate de dragul noutății și a senzațiunii — atari lucruri, cari mai mult deranjează, decât edifică.

Cu multă mângăere sufletească cetisem acum niște săptămâni, vre-o două bine prinse glossări în „Drapelul“, căruia îi plăcea să constate (doar mai mult preservativ, decât pozitiv), că ziaristica română încă nu s'a dat pe panta laxă a reclamagiilor. Îmi făcui apoi la moment, instinctiv, observarea, că: Baremi de-ar fi așa! — Și cu tot dreptul. — Căci, zău, realitatea e dusă din cale afară, și prea arare de tinde să cauzeze și cea mai loială teorie.

Pe arena vieții noastre publice, s'o spunem verde, nici nu sunt prea rare zilele, cari clopotesc la sufletele, preocupate nu numai de ziua de azi, ca câte o mărișoară dosă de disiluziuni.

Să fie oare o astfel de disiluzie și cercarea în care ne-au dus chestionatele notițe nu prea măgulitoare?

Se zice anume în ele, că: cateheții români din Capitală — după-ce au trecut prin retortele tuturor recodărilor și pocloanelor nu știu căror renegați, spre ași asigura astfel o „pâne“ „odioasă“ — ar constitui o tagmă de contra bandă cruciș opusă nisuițelor românești; ba și mai mult, că ar demoraliza direct însăși tinerimea entusiastă (știți, mă rog, aceea tinerime, pentru care și un Iorga e numai un simplu falist politic, cum ia-i zice: un gunoiu, căruia, dacă interesele de clică pretind așa, îi poți striga și din senin: Jos cu el!).

D'apoi ca să nu-și închipuie cineva năzdrăvenii, trebuie să declarăm d'acapo, că cei, pe cari au ținut să-i atingă atât de brusc pomenitele gingășii: nu-și explică întregul tărăboi de vorbe nespălate de loc prea tragic!

Știm doar, că și în criminologie aplombul moral definitiv nu-l dă totdeauna exclusiv crima reală ca atare, ci și împrejurările, cari după timp, loc, demnitate și ofensă pot fi mai mult, ori mai puțin agravate.

Importanța, ce-ar fi să revină numitelor insinuări colorate e cel mult aceea, că ne-au constrâns să ieșim cu prezentele în plan. Spre orientare deci!

Apropo, să nu fim rău înțelegi: Accentuăm repetit și cu stăruință, că nu facem pe apărătorul nimărui în special. Nu pledăm pe lângă nici un fel de păcate, față de cari nu poate avea loc, decât o singură ținută: retorsiunea cea mai aspră.

Ba spre lămurire deplină stee aci și un punct doi de mănecare: Aspirațiunile noastre românești sunt comoară, care trăește și se nimicește numai cu noi deodată. Drept urmare deci: de-ar îndrăzni cineva să calce pragul sanctuarului acestor idealuri cu mâni sacrilege și cu suflet murdărit — ori de arginții lui Iuda ori de alte veleități egoiste — unul ca și acela fie nouă tuturora ca un păgân și vameș!

Să vedem acum ce păcate de moarte au provocat verdictul de osândă atât de apodictic și fără cea mai mică restringere asupra tuturor cateheților români din Capitală?

La primul loc declar de calomnie insinuările acelora, cari pretind a ști, că cateheții din Pesta și-ar obține oficiul pocloinindu-se înaintea lui Stan ori Brau — mijlocit ori nemijlocit, e irelevant.

Subsemnatul d. p. poate dovedi pragmatic și până în amănunte, că numai și numai prin sine a venit de catehet, fără nici un fel de altă mijlocire, decât lipsa contingentului recerut de cateheți latini și firește, încuviințarea vlădicului propriu. Celor ce nu le-ar ajunge atâta le pot servi și cu detaieri prea bucuros, — dar grațiosități ca cele chestionate, nu sunt dator să pun la buzunar nici eu, dar nici alții de dragul nimărui.

Așa cred că mai lămurit de așa nici că se poate vorbi!

Iată deci un neadevăr afront, care pretinde rectificare și nu comentare false.

Că apoi numiții cateheți d. p. n-au luat parte activă în bătăile sgomotoase când cu zaverile de ieri-alaltăieri dela Universitate — unde au pocnit ciomege și s'au zdrănituit haine — e lucru învederat ca lumina zilei.

Să ni-se arete un singur catehet, dintre cei numiți, care ar fi desaprobat ținuta studenților?

Din contră: e doar prea bine știut, că au răs și dânsii până a-se strică de răs la scenele hazlii provocate de trezvia studențimii române.

Sau ce să fi făcut mai mult?

Nu cumva să-și fi spintecat pe rând reverendele, împletindu-le în frânghii, spre a sbiciul cu ele cel mult doar scaunele universitare colbuite de multa ședere a studenților întrânsele? — Mă rog, nu râdeți — căci e așa! Să fim numai serioși!

Nu pomenim aici canoane din adins, nici nu ne provocăm la judecata matură a ori-cărui om, ce are cătuș de puțină idee despre rostul și conduita preoțimii; — pomenim însă, numai așa în treacăt, că d. p. și codul legilor civile, ca isvor mai crezut, decât vorbele noastre, subtrage pe clerici — în urma chemării lor — de sub miliția activă, iar usul legal pe același motiv îi șterge (cu invoirea lor) din lista jurilor-jurați (juzi pe moarte și vieată!) șcl. șcl. șcl.

Așa stau deci acestea — între împrejurări normale — în realitate, — și nu cum — ar aiură nu știu care sever autodidact, leit ca un bolnav, ce se svârcoleşte în ferbere de 40°C.

— Dar încă aici nu se sfârșește lămurirea. — Oare câți din cei clevetitori se vor fi și gândit cândva, că ce indeplinesc acești cateheți în Capitală? Stau doar numai de flori de cuc spre a turbura ape?! — Câți vor fi aducându-și aminte, că grosul acestor batjocuri, pe lângă numărul servililor vre-o 1000 de oare catehesă pe an, prestau în cursul alor 2 ani de zolire atâta foc de examen, cât prestau colegii lor civili-liberi în decursul de 4 ani întregi?!

Strigă știu mulți, — dar prea puțini vor ști, că din umilirea acestor fel de osândiți (numai ei ar ști spune, câtă umilire și deconșiderare îndură la tot pașul lor oficios!) răsare cea mai curată, cea mai sinceră și cea mai trează dragoste pe seama celor ce-i așteaptă departe acasă „în munți, ca și în vale, de-alungul râurilor, în unghiurile stâncilor, în satele lor fără avere, fără lumină și fără dreptate.“ (Iorga: Sate și preoți din Ardeal. București 1902 p. 91).

Oare câți dintre ce-i ce li injură, în nesocotința lor își vor fi dat seamă înaintea conștiinței, că tot acești calumniați cateheți de câte ori nu vor fi frângându-și buzele și vor fi înghițând hapuri amare sub cnuțele de înfruntări ticăloase ale te-ai miră cărui satrap ori lup invăseut în piele de miel, stăpâniți numai de gândul uman și nobil, ca prin susținerea proprie să cruțe bursele românești spre a se ajunge cu atât mai multe altora, cari poate nici nu-s vrednici de ele....

— Și apoi să-ți mai suprimi indignarea, când în fața aștorfel de realități palpabile, auzi clamitând hada micilor reclamații ziuași, cari în spulberarea lor nu cunosc nici trudă, nici umanitate, nici nobletă și nici omenie, și împing din impas în hal și mai mare pe niște bieți roboțași ca cei pomeniți; ti constring apoi formal să se arunce în foc și primejdie atunci, când o astfel de jertfă a lor chiar nimic n'ar folosi naționalismului nostru, — ba ar fi chiar contrară pretențiilor sărăciei noastre românești?!

— Dă-mi, Doamne, mintea de pe urmă a Românului! — N'ar strică să medităm uneori nițel și asupra acestui adevăr de granit străcurat din pățaniile proprii!

— Vorbă să fie: Adevărata dragoste pentru aspirațiunile noastre naționale ar trebui să fie atât de covârșitoare, încât în fața ei „toată grija cea lumească să o lăpădam;“ — iar cinosura acestei sincere dragoste ar fi să reside în faptul, ca în momentele, când jertfind ei, să știm uită de noi înșine, să știm uită persoana cu multele ei slăbiciuni mărunte șcl.

Se recer deci hotărât lucruri mari dela cei sincer devotați! Să nu uităm însă ceva: Cele mai frumoase lucruri ale noastre, dacă nu le-a inspirat o tactică neproșabilă, — nu sunt, decât false raze de soare pictate; ba uneori, fiind prea pe orbis și irațional expuse — nu numai că nu ne folosesc, dar ne chiar strică.

Nu-i vorbă, se dau cazuri, când prudența prevăzătoare ne îndeamnă să înfruntăm și risicul; aste cazuri sunt însă numai prea sporadice, sunt prilejuri mai mari, mai sărbătorești — și ni se impun numai atunci, când acest risc e sigur mai mic decât la din contră! Cred, că ne pricepem.

Astea deci să și le însemne prea bine și aceia, cari n'au darul de a vedea la distanță, și astfel judecă grozav de unilaterali.

Cuvântul „tactică“ ar trebui ridicat cel puțin la demnitatea unei devise! Și acum se ne reîntorcem!

Să punem cazul concret, că d. p. pentru o deamnă ținută prea matură ar fi demisionat un catehet din cei chestionați; — aș dori să-l văd pe cel cu declamația la adresa cateheților din loc, câtă sinceră jertfă de sine ar ști să arete, — cum l-ar ști sprijini dintr'ale sale.

Atunci ar fi abia un strajnic: Hic Rhodus, hic salta!

Ei, sigur, e mai ușor a vorbi decât a și face — așa a fost decând e lumea! Doar și pe bină, câți actori nu-și dau vânt vieții, în realitate însă ia-i naiba cât s'ar gândi la moarte!

— Rog deci pe astfel de informatori, ca cel din tufa „Luptei,“ să binevoiască a ne cruța pe viitor de plaga aștor fel de graiozități, ca cele respinse aci, — și înainte

de-ar publică câte ceva, să-și rumege scrisul mai bine!

Cred tare, că acesta a fost primul și ultimul debut stângaci la adresa noastră, cari în modestia-ne senină, dar superioară, n'am provocat nici când

De cumva în vastul imperiu de nenumărate alte chestii românești urgente nu și-ar afla unii ca și acestia destul tărâm de șurubare, — și așa de tare li-ar arde călcăiele de dragul celor reverendați, încât nu s'ar putea stăpâni să nu grăiască: le recomandăm să studieze și resoalve în spre bun reson chestia celor mai devotați, dar în aceeaș vreme acelor mai vitreg aprețiați și răsplătiți iobagi ai românismului din toate timpurile: să resoalve sărăcia relativă a celor mai mulți preoți și a dascălilor, — care chestie fiind nespūs de ardentă și adânc tăietoare în viitorul nostru: e curată barbarie a o tranșă numai simplaminte cu rușinosul, puțin esteticul și și mai puțin inteligentul calificativ: „tătâni nefericiți.“

— Muncească, dacă-l trage inima, ori cine, — căci lucru și teren cinstit, har Domnului, e berechet!

Nu planeze numai la suprafață, ca niște diletanți mascați, — pătrundă în miez! Acolo, în matcă, adânc caute și vor afla pricinile multor păcate românești; — caute-le și le propună sanarea!

Lucre deci! Deie însă pace cateheților din vorbă, căci dela dâșii depinde mai puțin reușita cauzei noastre comune; — nu isbească, pățimași în aceia, cari și de-ar voi (ca să presupunem și o absurditate ca asta!) n'au vreme să comită crime naționale; — nu se împiedece de bucățica lor de „pâne“ „odioasă,“ n'o învieze, — căci n'au de ce; — și tot așa: nu se atingă nici de „sfânta“ lor reverendă, sub care ei, celebrii colegi informatori de ziare, nu pot ști, ce inimi suferinde bat, — sau, dacă și pretind a ști în felul văzut: *faptic nu știu nimic!*

Ioan Roșiu,

licențiat în teol. și catehet.

Sedința comitetului național.

Comitetul național român întrunit în ședință plenară sub prezidența dlui George Pop de Băsești la Budapesta în 20 Febr. n., a luat cu aprobare la cunoștință activitatea Clubului parlamentar și în deosebi a aprobat raportul dlui Dr. Teodor Mihali, făcut în calitate sa de președinte al acestui club, acceptând întru toate demersurile sale strâns legate de actuala criză politică.

Comitetul apreciind greutatea situației politice actuale, creată prin tendințele ostile năzuinței de a democratiza instituțiunile politice ale acestei țări, a decis continuarea fără preget a luptei pentru înfrățirea principiilor democratice depuse în programul național, ținând cont de activitatea altor factori politici, stăruitori pentru aceleași tendințe de democratizare. A insistat asupra necesității de a menține deplina solidaritate a întreg poporului românesc din Ungaria. Această solidaritate nu poate fi conturbată prin acțiunea arivistă a unor indivizi, cari desconsiderând marile interese ale neamului românesc în aceste zile decisive — au intrat în tratative clandestine cu persoane politice străine de organizația noastră. Comitetul condamnă cu toată fermitatea

activitatea acestora, cari fără imputernicire dela partid, neținând seamă de exigențele politice ale poporului român, s'au oferit, pe răspunderea proprie, provocând prin aceasta o confuzie aptă a zădărnici orice lucrare favorabilă cauzei.

Comitetul național în vederea disolvării iminente a Camerii, a decis convocarea la Sibiu a conferenței naționale electorale, al cărei termen precis se va fixa când disolvarea Camerii va fi fapt împlinit. Pentru pregătirea acestei conferințe, precum și pentru întreprinderea tuturor demersurilor necesare în fața alegerilor dietale, a exmis din sânul său o comisiune de 10 inși, care fără amânare va intra în acțiune, având membrii partidului național român să se conformeze și până la întrunirea conferenței electorale întru toate dispozițiunile acestei comisuni.

Comitetul a decis a intra în lupta electorală în toate cercurile electorale locuite de Români și a încredințat pe președintele Clubului parlamentar să continue tratativele începute în scopul reușitei bune a campaniei electorale.

În conferința comitetului central al partidului național român, ținută eri, s'a discutat, între altele, cu multă interesare, organizarea campaniei electorale. În scopul acesta, ca să se poată aduna toate datele necesare pentru cunoașterea sigură a terenului de acțiune, s'a ales o comisie de zece, cu sediul în Budapesta. Membrii comisiei sunt: Gh. Pop de Băsești, Dr. V. Lucaciu, Dr. T. Mihali, Dr. I. Maniu, Nic. Ivan, Dr. Aurel Lazar, Dr. V. Goldiș, Dr. Al. Vaida Voevod, Dr. A. Vlad, și Dr. V. Branște.

Bărbații aceștia vor strânge toate informațiile așa încât la disolvarea Camerei partidul nostru va fi orientat bine asupra poziției sale în toate cercurile electorale, ca să nu ne suprindă evenimentele nepregătiți.

În cursul desbaterilor, din ședința de eri a comitetului național s'a constatat că în unele comitate nici până în ziua de azi nu s'a realizat organizarea partidului. Pentru aceea, s'a adus hotărârea, că bărbații de încredere cărora li-s'a încredințat chestia organizării, să satisfacă în grabă misiunea lor. Având în vedere că organizarea este sufletul mișcării naționale, și că, fără de organizare, nu putem ajunge la rezultat, ar fi de dorit, ca organizarea proiectată să se realizeze fără de amânare și în comitatele în cari până astăzi a rămas numai dorința de a se face

Diagnosa. Dl Emil Babeș, avocat

în Budapesta și politician ad hoc a scos în tipografia „Telegrafului“ din Sibiu o broșură cu titlul de mai sus. Sunt ideile și articoliile Dsale politici adunați mai laolaltă și dați în vileag cu scop să cucerească inimile împietrite ale Românilor. Din toată munca reiesă un diletantism de natură politică, care nu numai, că nici un rost n'are, dar ar fi o mare primejdie, dacă l'ar lua cineva în serios. Dl Babeș umblă cu pălăria în mână pe la ușile tuturor magnaților maghiari și imbie partidul moderat român, (care există în lună) și se înțelege core ajutorul acelora în contra ultraștilor. Aceia îl ascultă flegmatic și spun sentențios: Moderat, ultraist — egy kutya — cu valahi nu stau de vorbă. Adecă poatecă vor stă. Ca să ne compromită total înaintea lumii și să ne arete, ca un popor, care nu reprezentăm nici o valoare în vieța de stat,

vor umbla mulți pe la ușile ministrului imbiindu-se de coadă la topor și rugându-se, să-i ajute la alegeri în contra ultraștilor. Și vom mai vedea pe dl Babeș și soții la alegeri în contra programului național. În Ardeal totuși nu credem să aibă curajul să-și arete cinstita față, că aici deși suntem săraci, dar sărăcia ne-o purtăm cu vrednicie! Poate în Banat să prindă rădăcini, unde căpăteliile înmoaie mai ușor inimile în care caz omul alege dintre cele două conștiințe, ce le are totdeauna la îndemână, pe cea mai potrivită situației și — votează. Uti figura!

REVISTE.

Din țară. Numirea contelui Zichy János ca ministru de culte, se așteaptă pe zilele următoare. Și până atunci cetim zilnic numiri de comiți supremi, agreeți noului guvern. În comitatul nostru a fost numit comite dl Szász József fost vicecomite sub liberali. De asemenea a început în țara întreagă mișcări în vederea noilor alegeri, cari se vor ordina îndată după deschiderea sesiunii parlamentare. Combinațiile relative la partidul național român nu pot fi luate serios, până ce nu se vor anunța oficios din partea celor competenți. Și până atunci atragem luarea aminte a cetitorilor asupra comunicatului ce publicăm în alt loc.

Fondul cultural.

Continuăm șirul contribuțiilor pentru fondul cultural arhidiecezan:

Un oficer din armata cez. reg. de linie în semn de recunoștință și grațitudine pentru stipendiul usuat din fundațiunea „Șulțană”, ca elev în școala de cadeți: Cor.	500—
Simeon P. Mateiu, canonic	500—
Major D. Florian, Arad	200—
Simeon Pop preot, Năoiu	500—
Dr. Ales. Pop medic, Blaj	1000—
„Patria”, Blaj	500—
Alimpu Costea preot, Spini	200—
Aurel Barbu, Lancrăm	200—
Simeon Chețan preot, Ercea	100—
Ioan Albon preot, Doștat	
(5 acții „Săcășana”)	500—
Nic. Nicoară cleric, Blaj	300—
Cornel Oțel, „ „	300—
T. German, „ „	300—
Victor Neamț, „ „	300—
Oct. Bugner, „ „	500—
Leonte Opriș, „ „	100—
Aug. Podoabă, „ „	200—
Iustin Poruț, „ „	300—
Petru Gruia, „ „	400—
Traian Lazar, „ „	300—
Silviu Cosma, „ „	300—
Ioan Pop, „ „	300—
Pompeiu Boer, „ „	300—
Ioan Gligor, „ „	300—
Vas. Mărginean, „ „	300—
George Oancea „ „	300—
Ștefan Suci, „ „	300—
Ioan Roman, „ „	300—

Ștef. Roșian, prof. Blaj	400—
N. F. Negruț, „ „	500—
Dr. Alex. Nicolescu prof. Blaj	1500—
Dr. Bas. Ciura, cand. de adv.	500—
Dr. Dan. Szabo adv. Blaj	1000—
Mih. Morar cleric, „ „	1000—
Ioan F. Negruț,ingin. „ „	1000—

Curs pentru calificarea cantorilor greco-catolici.

Prin ordinul Consistorial din 14 Febr. a. c. Nr. 444—1010. se descrie un **curs de 6 săptămâni** pentru pregătirea și calificarea cantorilor gr.-cat.

Cursul se va începe în 10 Martie n. c. Cei ce doresc să iee parte la acest curs, să-și înainteze rugărilor până în 5 Martie st. n. Preaveneratului Consistor Metropolitan în Blaj.

La rugare să se alăture:
1. Extras matricular de botez;
2. Atestat de moralitate, extradat de oficiul parohial.

Fiecare candidat trebuie să știe ceti și serie cu litere latine și ceti cu litere cirile.

Se vor primi numai indivizi deplin sănătoși, cari au împlinit cel puțin 18 ani. Înainte de a fi admiși vor fi vizitați de medicul arhidiecezan.

Taxa pentru instrucțiune e 20 coroane, iar taxa examenului de calificățiune 10 cor., cari se vor plăti la începutul cursului.

Comisiunea examinătoare.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Alexandru Albini* parohul Ciufindului, a fost trecut în statul deficienței cu 1 Martie 1910. — *Solomon Barbu* a fost numit administrator parohial în Mighindoala (tr. Mediașului).

Știri personale. *Mihail Serban*, profesor la școala noastră civilă de fete, a făcut la universitatea din Budapesta cu bun succes examenul pedagogic, iar *Ștefan Pop*, profesor la preparandie, censura de profesor la școlile medii. — Felicitări sincere!

Dela Societatea meseriașilor noștri. Cu prilejul adunării generale din 23 Ian. c. au fost primiți ca membri pe *vieță*: Aurel P. Bănuțiu, directorul artistic al fondului de teatru român. Brașov; *ordinari*: Blaga Romul, Bărbat Iacob, Maieran Simion, Podar Ștefan, Vereș Ioan. Căndea Nicodim, Băcilă Victor, Mărcuțiu Nicolae, Ciortea Vasile, Roșu Miron, Berarin Petru; *ajutători*: Dr. Iustin Nestor, cand. de adv. Nicolae F. Negruțiu, profesor, Ioan Mih, cancelist, Marian Dregheciu, jurist.

„Consum” societatea comercială din Blaj și-a ținut Marța trecută adunarea generală. Din prapastia în care aruncase această utilă reuniune câțva oameni fără de suflet, prin zelul și străduința neobosită a venerabilului canonic Gavril Pop, prezidentul direcțiunii, începe an de an a se ridica pe încetul, dar sigur, așa cât din nou începe a încolți nădejdea în inimile tuturor, cari doresc emanciparea noastră și pe cale comercială. O îmbrătoșare a intereselor Consumului și o incurajare a străduințelor actualului conducător dl. Aurel Velican, ar pricinii mult bine. Anul trecut societatea și-a plătit și restul împrumutului ce mai avea și a putut depura și două mii cor. din venit. Chestia libuidării a fost luată dela ordinea zilei și direcțiunii și comitetului i-s'a dat absolut. Au fost aleși în direcțiune Dr. Ales. Pop, Gavril Pop, și Gavril Precup.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare au intrat următoarele contribuiri: Aurel C. Domșa, directorul „Unirei”, 50 cor. Eugen Bian, notar Făget 50 cor., Ilarie Moldovan tipograf, 10 cor., Constantin Colbazi, propr. Spring 10 cor., Ioan Moldovan cassar la „Patria”, Ioan Magde, preot Drâmbar, G. Călugăr, preot Crăciunelul de sus; I. F. Negruțiu, inginer, Dr. Cornel David medic Orăștie câte 5 cor. Venitul curat al conferenței Dlui A. C. Bănuțiu 34 cor. Avram Păcurar, protopresbiter Mercurea, Ioan Neagoș, preot Proștea, Dr. Ioan Giurgiu avocat. Jara, câte 2 cor., Angel Roșca, zidar Alba Iulia 3 cor.; Cornel Demeter farmacist Orăștie, 4 cor; Romul Botezan, comerciant Șarmaș, George Tufan, preot Valea-Sasului, Ieronim Man, preot Bagău, câte 1 coroană Iuliu Albini, notar Zlatna 20 cor. Marinișoșii donatori primească mulțumita cea mai călduroasă a comitetului.

Nr. 14—1910.

(14) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Gâmbuț (Gambucz, u. p. Magyarbükös, Alsófehér m.) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Gâmbuț cel mult până la 15 Martie st. n. 1910 la 4 oare p. m. inclusive.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 15 Ianuarie 1910 sub Nrul 118 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. Curatoratul își rezervă dreptul a alege dintre oferenti pe acela, care-i mai convine — fără conziderare la cferțul făcut.

Gâmbuț, la 2 Februarie st. n. 1910.

Ioan Fărăian,
curator primar.

Iuliu Bucur,
paroh gr.-cat.

Răceala

e ușa secretă, prin care intră toate boalele serioase în corpul omenesc. Emulziunea-SCOTT, compoziție de oleu de ficat de pește e însă cheia care închide această ușă, încă înainte de a să apropia boala de ea!

La cumpărarea Emulziei, luați samsă aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

a ajuns la mare renume, mai ales prin curățenia, mistuirea ușoară și puterea de vindecare. Medicii, moașele, părinții și bolnavii deopotrivă, recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută proptă a sănătății.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

— Să capătă în toate apotecele. —

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

24

Aşa se vede deci, că şi în veacul al XIII-lea, când schisma Grecilor deveni mai acută din ura, ce o purtau în contra Latinilor pentru ocuparea Constantinopolului, Românii probabil, erau încă sub jurisdicţiunea Scaunului apostolic din Roma (V. Cipar o. c. p. 7).

Toate astea însă de până aci ne împun cu atât mai virtos întrebarea, cum de pe Români, în butul celor pomenite, îi aflăm totuşi, cu deosebire mai târziu, sub Constantinopol învâlmuraţi în ierarhia schismei bizantine, provocate de Fotie (867) şi Cerulariu (1054)?

Cum vine biserica română să fie cuprinsă în această despărţire, când datele de mai nainte o arată clar sub Roma, ba când chiar vedem şi pe principele Moldovei Ştefan cercetând la 1374 Scaunul apostolic a presupune aci numai pricini politice, ar fi o: prea puţină prudenţă din partea Romei — ceea ce însă nu stă! iar la conciliul din Florenţa (1439) iau parte şi Români.

Pe lângă toată vacilarea vecinică a manifestării Românilor daciani, şi nesiguranţa criticii istorice, totuşi în liniamente vagi am putea reconstrui soarta Românilor în următoarele: Urmaşii coloniştilor lui Traian, după căderea imperiului roman (a. 476), refugiaţi mai ales în munţi dinaintea oardelor barbare, cari umplu cu toiu de arme prima parte a evului de mijloc, — au dus o viaţă mai mult retrasă; au pierdut însă totodată şi orice ideie asupra sistemului de guvern roman de până la o vreme, aşa, că abia în veacul al IX. reapar în istorie şi pentru istorie sub ocărmuire bulgară. Presiunea bulgară a fost o nouă vijelie pentru aceşti Români ghemuiţi: după trecerea Goţilor, năvălirile Gepizilor şi zavera Avarilor.

Energicul popor bulgar a cucerit, pe lângă altele, cu încetul toate plaiurile locuite de Români; dar mic cum a fost la număr, n-a putut cuprinde atâta teritoriu, ci a dispărut între Slavii dela sudul Dunării şi n'a lăsat alta urmă a energiei sale, fenomenale, decât o viguroasă organizaţie politică şi numele său (V. Auner o. c. p. 76).

Între aceşti Bulgari se pornise o vie propagandă pentru creştinism. Principele bulgar Bogor încă fu convertit, fiindu-i naş de botez însuşi împăratul bizantin.

Cât că Grecii au fost prea indolenţi întru convertirea Bulgarilor: nu s'au îngrijit de misionari de lipsă (Hergenröther: *Photius* I. p. 605; V şi Auner o. c. p. 78).

Astfel ducele nou convertit e constrins să se adreseze către patriarhul roman — pe atunci Niculae I. — care li-a şi trimis îndată şi preoţii de lipsă şi doi episcopi.

Unul din aceşti doi vlădici cuceri simpatiile ducelui într'asa măsură, încât acesta ceru dela Roma să-l ridice dintr'odată la treapta de primat. De oarece însă cererii lui premature nu s'a putut deferi pe plac — aprins de mânie a gonit din ţară-i pe toţi

preoţii latini şi s'a adresat apoi la al VIII conciliu ecumenic din Constantinopol la 870, — ca să-i provadă biserica după dorinţă; — după ce convertirea o îndeplineseră deja Latinii.

Urmarea a fost: supunerea întregii ţări slavo-bulgare sub patriarhia Constantinopolului.

Tot pe vremea aceasta cade şi introducerea liturghiei slavone de către ucenicul moravului sf. Metodiu.

Românii, ca element cucerit de aceşti slavo-bulgari, au avut aceeaşi soartă ca şi neamul domnitor (bulgarii): au ajuns deci şi ei — inconştii — în schisma orientală, adoptând apoi, fireşte, şi liturghia slavonă, de care nu s'au putut debarasa până în timpurile mai nouă după reformaţiune, ba de caracterele cirilice nici până în ziua de azi.

E deci fapt istoric, că Bulgarii au dus în schismă pe Români, cari înainte de imperiul slavo-bulgar nu erau învrăjmăşiţi cu patriarhia Romei (V. Xenopol Ist. Românilor în Dacia Traiană I. Iaşi 1888 p. 451 u.)

Acum am fi niţel în clar cu rolul slavo-bulgarilor între noi.

Într'aceea se întâmplă însă descălecarea Ungurilor (896), cari ocupară cu vremea toate ţinuturile bulgarilor domnitori.

Pe când Ungurii se creştinau sub sf. Ştefan, primul craiu al nou-întrupatei ţări: Ungaria, — imperiul slavo-bulgar se desfiinţează la 1018.

Împăratul bizantin învingătorul slavilor — fiind Dacia cutropită de năvălirile Ungurilor — nu s'a mai îngrijit de Români. — Aceştia au ramas deci în voia vremii, fără organizare hotărâtă şi fără ierarhie.

La capătul veacului al doisprezecelea în Balcani se întâmplă lucruri noi: Români se rescoală împotriva Grecilor, Principii români: Petru şi Asan întovărăşiţi cu Bulgarii şi ajutaţi de Români din Dacia şi de Cumanii se rescoală repetit în contra Grecilor şi biruindu-i: înfrîntă imperiul româno-bulgar la 1204.

Pe timpul acesta cad tractările Românilor recte: a principilor români cu papa Inocenţiu III. după cum văzurăm mai sus. — Cât că aceste au fost cazuri prea sporadice spre a fi putut asigura o influenţă religioasă mai intensivă asupra poporului înrudit deja binişor cu obiceiuri bizantine; şi apoi nici n-au durat, decât vre-o jumătate de veac, căci la 1235 Ion Asan II. rumpe şi legaturile acestea puţine cu Roma şi supune biserica româno-bulgară din nou patriarhului bizantin, care, precum ştim, nu mult s'a interesat de soarta religioasă a Românilor: nici vorbă despre ierarhie ori vre-un fel de organizaţiune fie pe ori şi ce alt temei.

De altcum nu trebuie să uităm, că însuşi supunerea aceasta sub patriarhatul grecesc cum e de-a se înţelege: *Mai mult* numai caracterul obiceiurilor slavo-bulgare, incubat în popor, a legat pe români de Greci, decât legătura ierarhică, care — judecând din lipsa totală a vre-unei ierarhii: de fapt n-a existat. şi despre partea căreia Români puteau fi socotiţi cu acelaş drept sub Latini (precum de fapt şi erau mai ales prin Bihor

dar şi în alte părţi) ca şi sub Greci (V. şi Dr. Ardelean o. c. p. 94 u).

Cât pentru îndoiala aceluia, cari se întreabă, că pe la 1234 de unde şi în ce mod să se fi ivit episcopi români în diecesă Cumanilor catolici; ori, că cine să fi fost totuşi d. p. episcopul „in terra filiorum Belecense (pretins: Beiuş) la 1206 (V. Ardelean, Auner şcl.) — e fapt ştiut, că cei chestionaţi n-au fost episcopi şi mai vârtos nu: episcopi schismatici (V. Iorga: Sate şi preoţi Bucureşti 1902 p. 12; Dr. Bunea: Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria, Blaj 1904. p. 116).

Nu atingem aici nici atârarea Românilor dela metropolia de dincolo de Dunăre: Ohrida şi nici nu insistăm aici asupra atârării Românilor ardeleni şi ungureni a parte şi dela metropolia Haliciului din Galiţia în veacul al XIII-lea şi XIV-lea până la 1387, precum nici asupra relaţiunilor ierarhice cu metropolia Ungrovlahă din Muntenia (Dr. Bunea o. c. p. 72), — căci pentru data aceasta nu ne priveşte anume.

Ca lucru demn de luat aminte mai fixăm aici observarea, că atât în veacul al XIV-lea cât şi în al XV-lea Români din Transilvania au avut ce-i drept preoţii lor *de ritul oriental*, la nici un cas însă numai schismatici, căci d. p. şi pe timpul lui Ioan Corvin, numai în jurul Sebeşului se pomeneste despre vre-o 30.000 de Români uniţi cu Roma (V. Cipar, Acta et fragm. p. 16).

Aceştia deci — precum şi cei mai mulţi dintre Români: deşi, în urma contactului îndelungat cu Slavo-Bulgarii se considerau de aderenţi ai ortodoxiei greceşti — în realitate erau sub jurisdicţiunea Episcopilor latini, cari, e ştiut: nici măcar vr'un episcop unit de ritul grecesc nu tolerau lângă sine, necum să fi putut exista cu ei deodată vr'un vlădică român neunit. (Dr. Bunea: Vechile Episcopii, Blaj 1902. p. 6).

Episcopii români uniţi după Conciliul Florentin (1439): Mateiu (1440—1455) şi Macarie (1456—1460) (V. Dr. Karácsonyi: Magyarország Egyháztört. p. 91) aievea n-au fost episcopi canonici în Ardeal, ci primul eră: episcop-vicar, iar celalalt a fost un episcop străin furişat în Transilvania (Dr. Bunea Vechile Episcopii p. 6. 11.); poate nu o păţiau nici aceştia mai bine decât schismaticul Ion Caffa, căruia i-au dat drumul (V. Iorga: Sate şi preoţi p. 12).

Azi nu mai incupe deci îndoială, că Români ardeleni în veacul XIV. şi XV-lea încă nu aveau ierarhie formală; iar poveştile celor ce visau încă acum nu de mult despre o veche metropolie română pe vremea amintită, ori chiar deja în veacul al IX-lea, s'au şi mai înainte de vă place — sunt cu desăvârşire spulberate şi reduse la valoarea lor adevărată (V. Dr. Bunea: Vechile Episcopii p. 7; — Mitrop. Sava Brancovici Blaj 1906 p. 5.; N. Iorga o. c. p. 14).

Şi nedumerirea aceasta întunecată, — şi în jurul pretinsei metropolii vechi — e uşor să ni-o explicăm, când ştim, că până la unirea religioasă a Românilor: n'am avut istorici pragmatici de profesie: în Ardeal n-avea cine să reconstruiască istoria Românilor, iar peste munţi cu atât mai puţin.

până târziu după sf. Unire. Cărțile istorice din România de azi — toate încă nu prea de mult scrise — se ocupă numai în trecut și mai puțin precis cu istoria și viața religioasă a Ardelenilor așa, că încă la 1902 Enciclopedia noastră Iorga putea scrie despre cartea sa: „Sate și preoți”, că „este cea dintâi lucrare, în care un Român din București cercetează (adaogem: anume) viața conaționalilor săi din hotare străine”. (V. Iorga o. c. p. 7). — Dar să trecem.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Biblioteca Tineretului”. „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” a îmbogățit literatura pentru tineret cu o nouă publicație care de sigur va aduce cele mai bune servicii educației artistice a tinerelor generații. Sub titlu „Biblioteca Tinerimii”, îngrijită de secția școlară, a început să publice o serie de broșuri, cari cuprind o lectură potrivită și aleasă pentru tineretul dela țară și dela oraș. Până acum au apărut patru numere și anume: Nr. 1. „Puul” de Ioan Al. Brătescu-Voinesti; Nr. 2. „Vestitorii” de Mihail Sadoveanu; Nr. 3. „Meșterul orb” și „Luminărică”, de C. Negruzi; Nr. 4. „Darul lui Christos” și „La fereastră” de Ioan Popovici Bănăceanul. Fiecare broșură se vinde numai cu 6 bani (trei cruceri), așa că o poate cumpăra și cel mai sărac tânăr.

Literatura noastră pentru tinerime până acum e foarte săracă în opere de adevărată valoare. Afară de „Biblioteca Copiilor și a Tinerimii” publicată de dna A. O. Maior în editura revistei „Luceafărul” nu cunoaștem nici o publicație făcută cu pricepere și cu îngrijire. De aceea credem că „Biblioteca Tineretului” tipărită de secția școlară a „Asociațiunii” îndeplinește o lipsă arzătoare și nădăjduim că toți membrii „Asociațiunii” se vor grăbi să o răspundească mai ales între tinerimea dela sate. Cele patru broșuri apărute până acum sunt o garanță, că s'a făcut un început bun, care trebuie sprijinit din răspuneri pentru a se putea continua în aceleași condiții.

Atragem în deosebi atențiunea învățătorilor și preoților noștri asupra acestei publicații, care se poate comanda dela Biroul Asociațiunii (Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6) și dela Librăriile noastre.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 7-?

Prima pepinerie de viță de vie pe Târnava.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, diferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritatea speciilor.

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 11-20

Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt ctreierate de niște indivizi (agenți) de pe la diferite firme ca „Nicula” etc., cari înșală bietul popor cu niște icoane, cari nu numai că sunt pocite și scumpe, dar sunt cu totul contrare și interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesități de mult simțită și împlinesc o datorință a tuturor Românilor, evlavioși și credincioși a tradițiilor bisericesti, recomandându-mă M. On. Domni protopopi și preoți ca:

Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate, în arta picturii bisericesti, și după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediașului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în ulei ca: **iconostase (altare), orice icoane mărini pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renouri și reparaturi pictorale** tot felul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil cu prețurile cele mai moderate.

Poșed atestate de mulțumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obștei române, semnez

cu deosebită stimă

NICULAE BACIU,

pictor bisericesc.

Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

(12) 8-4

Fii atent!

Fără de nici o cercetare chimică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete **START** antinicotin

dacă arde un tub gol START și seamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecare, că influențează excelent asupra sănătății, și nu uscă gâtul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

15 (1-10)

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő Könyvecské** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria semi-

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

==== recomandă ====

Asigurări împotriva focului

pentru edificiile, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali români gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte,

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 7-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

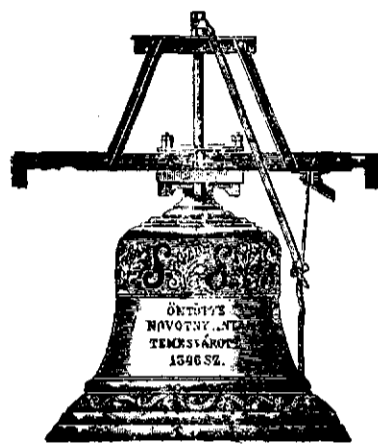
317-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de ceapare. — Cu deosebire recomand

ciopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv; mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și în 100

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In propriul interes

Primește numai **BOHN**
==== țigla ====

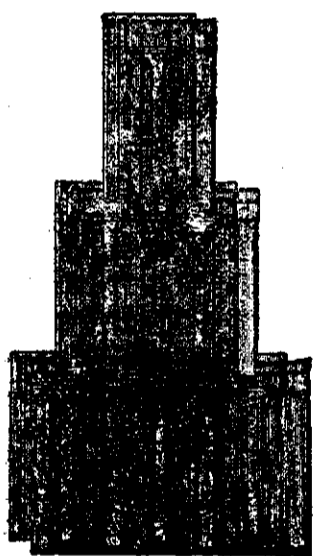
din Nagyikinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate in-
:: :: ferioară pentru că numai :: ::

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

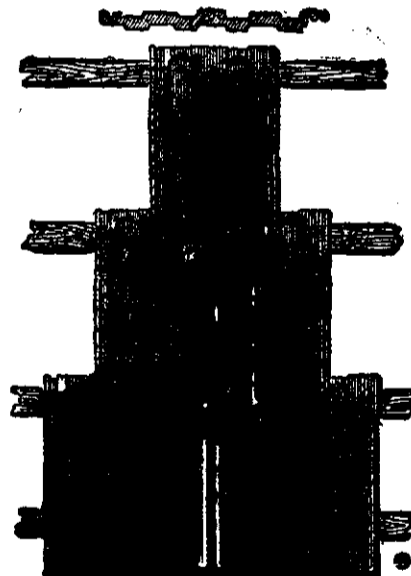
Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 29—7

Țigla Bohn de Nagyikinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

==== Prețul: 50 fil. + 10 fil. porto postal ====